אֵימָא לֹא – שמא נאמר שאינו נאמן בזה, ואנו חוששים שמתחילה התכוין להודות בפני חבירו שהקרקע של אביו, ותוך כדי דבריו חזר בו לומר שקנאה ממנו, כדי שלא יפסידנה, ולכן הוצרכה המשנה להשמיע שגם באופן כזה הוא נאמן.

ממשיכה הגמרא לבאר מדוע יש צורך במשנה השלישית, שאשה נאמנת לומר אשת איש הייתי וגרושה אני: **וְאִי אַשְׁמְעִינָן הָנֵי תְּרֵתֵי** – ואם היה התנא משמיע רק את שני הדינים הראשונים, שאדם נאמן לומר 'שדה זו של אביך היתה ולקחתיה ממנו', וכן שעדים נאמנים לומר 'כתב ידינו הוא זה אבל אנוסים היינו', היינו סוברים שנאמנות זו היא דוקא באופנים אלו, **מִשּׁוּם דְּמָמוֹנָא** – כיון שהם דיני ממונות, שסומכים על נאמנות זו, **אֲבָל בְּאֵשֶׁת אִישׁ, דְּאִיסּוּרָא** – שהנידון הוא לגבי איסור אשת איש, **אֵימָא לֹא** – שמא נאמר שאינה נאמנת לומר שהתגרשה, וחידשה המשנה שאף בזה מאמינים לדבריה.

ממשיכה הגמרא ומבררת: והדין הרביעי שמנה התנא, **נִשְׁבֵּיתִי וּתְהוֹרָה אֲנִי,** שנאמנת מדין 'פה שאסר', **לָמָּה לִי** – מה התחדש בו. מבארת הגמרא: באמת בחלק זה של המשנה אין חידוש, אך שנאו התנא **מִשּׁוּם דְּקָא בָּעֵי לְמֵיתְנֵי** – שרצה לשנות בסיפא דין זה, **וְאַם מַשָּׁנִּשְׁאת** על פי דבריה **בָּאוּ עֵדִים, חֲרֵי זוֹ לֹא תֵּצֵא,** והתחדש בזה שאף שעתה אין לה פה שאסר, נשארת בהיתרה.

הגמרא מבררת את החידוש שבדין זה שבסיפא. מקשה הגמרא: הרי נחלקו אמוראים לעיל (כג.), האם האמור בסיפא שאם נישאת לא תצא אמור רק לגבי האומרת נשביתי וטהורה אני, או אף לגבי האומרת אשת איש הייתי והתגרשתי. ואם כן **הָנֵיחָא לְמַאן דְּמַתְנֵי לָהּ אַסֵּיפָא** – החידוש מובן לדברי האומר שרק באופן השני שהוזכר במשנה, שאמרה 'נשביתי וטהורה אני' אם נישאת לא תצא, ולכן הוצרכה המשנה להשמיע תחילה את עיקר הדין שאם יש לה פה שאסר נאמנת, ואם באו עדים אינה נאמנת, ומכל מקום אם נישאת ואחר כך באו עדים, לא תצא. **אֶלָּא לְמַאן דְּמַתְנֵי לָהּ אַרֵישָׁא** – לדעת האומר שגם ברישא, באומרת אשת איש הייתי והתגרשתי, אם נישאת ואחר כך באו עדים לא תצא, **מַאי אִיכָּא לְמֵימַר** – מדוע הוצרכה המשנה להביא את הדין של 'נשביתי וטהורה אני', והרי אין בכך כל חידוש, ופשוט שאם לגבי איסור אשת איש אמרו שאם נישאת לא תצא, ודאי שלגבי איסור שבויה יאמרו כן.

משיבה הגמרא: אכן לפי דעה זו אין חידוש בדין זה של 'נשביתי וטהורה אני', והטעם ששנה זאת התנא הוא **מִשּׁוּם דְּקָא בָּעֵי לְמֵיתְנֵי** במשנה שלאחריה את הדין של **"שְׁתֵּי נָשִׁים שְׁנִשְׁבּוּ",** שאם הן מעידות זו על זו הן נאמנות, ולכן פתח תחילה בדין השבויה עצמה שאומרת שהיא טהורה.

ממשיכה הגמרא ושואלת: **וּ"שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁנִּשְׁבּוּ" לָמָּה לִי** – מה החידוש בכך שכל אחת נאמנת להעיד על חברתה, והרי דין זה מבואר במשנה להלן (כז.) שאפילו עבד או שפחה נאמנים להעיד על השבויה שהיא טהורה. מבארת הגמרא: **מַהוּ דְּתֵימָא נִיחוּשׁ לְגוֹמְלִין** – היה אפשר לומר, שאמנם סתם אשה המעידה על חברתה שהיא טהורה נאמנת, אך כאן ששתיהן מעידות, כל אחת על חברתה, יש לחשוש שהן הסכימו ביניהן על כך שכל אחת תעיד על חברתה, ובתמורה חברתה תעיד עליה, ואין עדויותיהן אמת, **קָמַשְׁמַע לָן** שאין חוששים לכך, אלא שתיהן נאמנות.

מוסיפה הגמרא לבאר: והדין החמישי ששנה התנא במשנתינו **וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים** שכל אחד מעיד על עצמו שהוא כהן שאינו נאמן, **לָמָּה לִי,** והרי הדבר פשוט שאין אדם נאמן על עצמו שהוא כהן. מבארת הגמרא: **מִשּׁוּם דְּקָא בָּעֵי לְמֵיתְנֵי פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה וְרַבָּנָן** – כיון שרצה התנא להביא בסיפא את מחלוקת רבי יהודה וחכמים, לגבי אופן שכל אחד מעיד על חבירו.

?

שנינו במשנה: 'בזמן שהן מעידין זה את זה הרי אלו נאמנין רבי יהודה אומר אין מעלין לכהונה על פי עד אחד'. הגמרא מביאה ברייתא בענין זה: **תָּנוּ רַבָּנָן,** שני בני אדם הבאים לפנינו, ואחד מהם אומר **אֲנִי כֹּהֵן וַחֲבֵרִי כֹּהֵן, נֶאֱמָן** על חבירו **לְהַאֲכִילוֹ בִּתְרוּמָה, וְאֵינוֹ נֶאֱמָן לְהַשִּׂיאוֹ אִשָּׁה** מיוחסת, כיון שאנו חוששים שהוא ממזר או פסול קהל אחר, האסור באשה כשירה, **עַד שֶׁיָּחוּ שָׁלְשָׁה** בני אדם שבאו יחד ממדינת הים, ויהיו **שְׁנַיִם** מתוכם **מְעִידִין עַל זֶה,** ו**שְׁנַיִם מְעִידִין עַל זֶה,** ושנים מעידים על השלישי, ונמצא שיש על כל אחד מהם שני עדים שהוא כהן. **רַבִּי יְהוּדָה** חולק על הדין הראשון **וְאוֹמֵר,** כשיש רק עד אחד על כל אחד, לא רק שאינו נאמן להשיאו אשה, וכדברי תנא קמא, אלא **אַף אֵינוֹ נֶאֱמָן לְהַאֲכִילוֹ בִּתְרוּמָה, עַד שֶׁיָּחוּ שָׁלְשָׁה** שיבואו יחד, **שְׁנַיִם מְעִידִין עַל זֶה,** ו**שְׁנַיִם מְעִידִין עַל זֶה,** וכן שנים מעידים על השלישי.

הגמרא מבררת מה הם סברותיהם של רבנן ורבי יהודה. תמהה הגמרא: **לְמֵימְרָא** – האם ניתן לפרש את מחלוקתם, **דְּרַבִּי יְהוּדָה** האומר שאין עד אחד נאמן להאכילו בתרומה, **חָיֵישׁ לְגוֹמְלִין** – חושש שמא הסכימו השנים ביניהם שכל אחד יעיד על חבירו שהוא כהן, ובתמורה לכך יעיד חבירו עליו שהוא כהן, ולכן אינו מאמינם. **וְרַבָּנָן** המאמינים לעד אחד לגבי תרומה **לֹא חָיְישִׁי לְגוֹמְלִין. וְהָא אֵיפְּכָא שָׁמְעִינָן לְהוּ** – והרי במשנה אחרת מצאנו שסברותיהם הפוכות, **דְּתַנַן** במשנה (דמאי פ"ד מ"ז), **הַחַמָּרִין** – סוחרי תבואה שמוליכים תבואה על חמוריהם **שֶׁנִּכְנְסוּ לָעִיר** למכור את סחורתם, והם עמי הארץ שפירותיהם פירות 'דמאי', שגזרו חכמים עליהם איסור כיון שחששו שאינם מעשרים, **וְאָמַר אֶחָד מֵהֶן, הַתְּבוּאָה שֶׁלִּי חָדָשׁ הוּא,** ועדיין לא התייבש כל צרכו, **וְאִילּוּ שֶׁל חֲבֵרַי הוּא יָשָׁן,** שהוא טוב מהחדש. וכן הוסיף ואמר, **שֶׁלִּי אֵינוֹ מְתוּקָּן** – לא הופרשו ממנו מעשרות, **וְאִילּוּ שֶׁל חֲבֵרַי מְתוּקָּן, אֵינוֹ נֶאֱמָן** להתיר את פירותיו של חבירו, אלא הם בחזקת 'דמאי', ואף שחבירו מעיד עליהם שהם מעושרים, יש לחשוש שהם הסכימו ביניהם שבמקום זה הוא ישבח את תבואתו של חבירו, ובמקום אחר חבירו ישבח את תבואתו, ולכן אינו נאמן. **רַבִּי יְהוּדָה** חולק **וְאוֹמֵר, נֶאֱמָן** הוא להתיר את פירותיו של חבירו. ומוכח מכאן שרבי יהודה אינו חושש לגומלין, וחכמים חוששים לכך, ולא במשמעות הברייתא שהובאה לעיל לגבי כהונה, שרבי יהודה הוא שחושש לגומלין, ולכן אמר שאין עד אחד נאמן להעלות לכהונה, וחכמים הם שאינם חוששים לגומלין.

מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה, אָמַר רַב, מוֹחֲלֶפֶת הַשִּׁיטָּה** – באחד המקומות טעה התנא והחליף את שיטתו, ואין סתירה בין המשנה לברייתא.

הגמרא מביאה תירוץ נוסף: **אַבַּיֵי אָמַר, לְעוֹלָם לֹא תֵּיפּוֹךְ** – אין צורך לשנות את הגירסא, אלא בכל מקום רבי יהודה הוא שחושש לגומלין ורבנן אינם חוששים לכך, וכמבואר בברייתא לגבי כהונה, ואין זו קושיא על האמור במשנה, כיון **שֶׁבְּדַמַּאי הֶקֵּילּוּ, מִפְּנֵי שְׁרוֹב עַמֵּי הָאָרֳצוֹת מְעַשְּׂרִין הֵן,** ולכן אף שבדרך כלל רבי יהודה חושש לגומלין, לגבי דמאי הוא מיקל ואינו חושש לכך, אלא מאמין לאותו אדם שמעיד על תבואת חבירו שהיא מעושרת.

רבא משלים את תירוצו של אביי: **אָמַר רָבָא,** וכי רק **מִדְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה קָשָׁיָא,** ו**מִדְּרַבָּנָן אַדְּרַבָּנָן לֹא קָשָׁיָא,** והרי גם דברי רבנן סותרים זה את זה, שבברייתא של כהונה אינם חוששים לגומלין, ואילו לגבי דמאי הם חוששים לכך. **אֶלָּא** הוסיף רבא, **דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה לֹא קָשָׁיָא, כְּדִשְׁנִינָן** – כמו שתירץ אביי שבדמאי הקילו. **וּדְרַבָּנָן אַדְּרַבָּנָן** גם כן **לֹא קָשָׁיָא,** והיינו כיון שהמשנה עוסקת **כְּרַאֲמַר רַבִּי חֲמָא בַּר עוּקְבָא** במקום אחר, שמדובר **בְּאופן שֶׁכְּלֵי אוּמָּנוּתוֹ** של מוכר התבואה **בְּיָדוֹ,**

חָכָא נַמֵּי – אף כאן מדובר בְּאופן שֶׁכְּלֵי אוּמָנוּתוֹ של החמר בְּיָדוֹ בשעה שהוא משבח את של חבירו, וכיון שמוכח שכוונתו למכור את סחורתו יש סברא לחשוש לגומלין, וסוברים חכמים שאינו נאמן, אבל בברייתא שמעידים זה על זה שהוא כהן, אין לחשוש לגומלין, ונאמנים.

* * *

הגמרא מבארת היכן נאמרה עיקר סברא זו של 'כלי אומנותו בידו'. מבררת הגמרא: וְהֵיכָא אִתְּמַר – ולענין מה נאמרו דברי דְּרַבִּי חָמָא בַּר עוּקְבָא. מבארת הגמרא: אַהָא דְּתָנֵן (טהרות פ"ז מ"א) בדיני טומאה וטהרה, חַפָּדֶר – אומן העושה קדירות חרס למכירה, והוא 'חבר' שכליו בחזקת טהורים, שֶׁהֲנֵיחַ את קְדֵירוֹתָיו בשוק וְיָרַד לזמן מועט לִשְׁתּוֹת (מַיִם מִן הַיְאוֹר), ובאותו זמן לא השגיח עליהם שלא יטמאו, הדין הוא שהקדירות הַפְּנִימִיּוֹת שהיו בצד המוכר, שאין הרבים עוברים שם, נשארות טְהוֹרוֹת, וְאילו הקדירות הַחִיצוֹנוֹת שמונחות בצד של מהלך הרבים, בחזקת טֻמְאוֹת, מחשש שנגע בהם טמא. וְהקשו, הָתַנְיָא בברייתא, אֵלּוּ וְאֵלּוּ – הפנימיות והחיצונות טֻמְאוֹת. ועל קושיא זו אָמַר רַבִּי חָמָא בַּר עוּקְבָא, מה ששנו בברייתא שהכל טמא, היינו בְּאופן שֶׁכְּלֵי אוּמָנוּתוֹ של הקדר בְּיָדוֹ, שכלים אלו הם סימן שקדירותיו עומדות למכירה, ולכן כולן טמאות, מִפְּנֵי שֶׁיַּד הַכֹּל מְמַשְׁמֶשֶׁת בָּהֶן לבודקם, ויש לחוש שמא נגע טמא גם בקדירות הפנימיות. ועוד הקשו: וְהָתַנְיָא בברייתא אחרת אֵלּוּ וְאֵלּוּ טְהוֹרוֹת. ואף על זה אָמַר רַבִּי חָמָא בַּר עוּקְבָא, בברייתא זו עוסקת בְּשֶׁאֵין כְּלֵי אוּמָנוּתוֹ בְּיָדוֹ, שאין בני אדם סוברים שהקדירות עומדות למכירה, ולא נגעו אף בחיצוניות.

תמהה הגמרא: הרי לפי תירוץ זה נמצא שאם כשכלי אומנותו בידו הכל טמא, ואם אין כלי אומנותו בידו הכל טהור, וְאֶלָּא הָא דְּתָנֵן במשנה שַׁהַפְּנִימִיּוֹת טְהוֹרוֹת וְהַחִיצוֹנוֹת טֻמְאוֹת, הֵיכִי מַשְׁכַּחַת לָהּ – באיזה אופן מדובר. מתרצת הגמרא: במשנה מדובר כשאין כלי המכירה בידו, אך מדובר דְּסָמְכָא – שסמוכות הקדירות לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהחיצוניות טמאות מִשּׁוּם חִיפּוּיֵי רְשׁוּת הָרַבִּים – אבנים גדולות ויתדות שדרך בני אדם לנעוץ בצידי רשות הרבים, כדי שהעגלות העוברות שם לא יזיקו את הכתלים, ואדם זה שהניח קדירותיו במקום זה הוסיף דוחק ברשות הרבים, והעוברים שם מתחככים בהם ובגדיהם נבנסים באויר הכלים החיצוניים, וכיון שעוברים שם גם עמי הארץ, שבגדיהם טמאים, הקדירות החיצונות טמאות.

* * *

הגמרא חוזרת לנידון הקודם, ומביאה תירוץ נוסף בסתירה שבדברי רבי יהודה, שבברייתא שלגבי כהונה הוא חושש לגומלין, ובמשנה שלגבי מכירת פירות דמאי אינו חושש לגומלין: וְאִיבָּעְיָא אֵימָא, רַבִּי יְהוּדָה וְרַבָּנָן שבברייתא, בְּ'מַעֲלִין מִתְּרוּמָה לְיוּחֲסִין' קָמִיפַּלְגִי – נחלקו האם אדם שרואים אותו אוכל בתרומה מעמידים אותו בחזקת כשרות אף לענין יוחסין, שמחזיקים אותו בכהן כשר ואפשר להשיאו אשה כשירה בלא בדיקה. רבי יהודה סובר שמעלין מתרומה ליוחסין, ולכן הוא אוסר להאכילו תרומה על פי עד אחד, מחשש שיראוהו אוכל תרומה, ויעלוהו ליוחסין להשיאו אשה כשירה ללא בדיקה, שלא כדין. וחכמים סוברים שאין מעלים מתרומה ליוחסין, וממילא אין חשש בכך שיאכל תרומה על פי עד אחד. ומכל מקום מיושבים דברי רבי יהודה, שלעולם אינו חושש לגומלין, כמבואר במשנה לגבי דמאי, וטעמו כאן הוא מחשש שיכשירוהו ליוחסין.

* * *

אגב כך שהוזכר הנידון האם 'מעלין מתרומה ליוחסין', מביאה הגמרא נידונים נוספים לגבי דברים המוכיחים על כהונה, האם ניתן לסמוך עליהם. מסתפקת הגמרא: אִיבַּעְיָא לְהוּ, מַהוּ לְהַעֲלוֹת מְשִׁטָּרוֹת לְיוּחֲסִין, כלומר, אדם שהיה חתום על שטר, והיה כתוב שם שהוא כהן, האם ניתן לסמוך על כך ולהשיאו אשה כשירה. מבררת הגמרא: הֵיכִי דָּמֵי – באיזה אופן שייך ספק זה, אִילֵימָא דִּכְתִיב בֵּיהּ – אם כתוב בשטר 'אֲנִי פְּלוֹנִי כֹּהֵן חָתַמְתִּי עֵד', ודאי שאין לסמוך על כך, מַאן לָא מַסְהֵיד עֲלֵיהּ – שהרי אין מי שמעיד על דבריו, אלא הוא כתב כן על עצמו. מבארת הגמרא: לֹא צְרִיכָא – לא הוצרכנו להסתפק אלא באופן דִּכְתִיב בֵּיהּ 'אֲנִי פְּלוֹנִי כֹּהֵן לְוִיתִי מָנֶה מִפְּלוֹנִי', וַחֲתִימוּ סָהֲדֵי – והעדים חתומים על נוסח זה. וכך הן צדדי הספק: מַאי, האם העדים החתומים על השטר אֲמָנֶה שֶׁפִּשְׁטָה קָא מַסְהֲדֵי – מעידים רק על עיקר החיוב הכתוב בשטר, ולא על שאר הפרטים הכתובים בו, ואין ראיה מהשטר שידוע להם שאכן הלוה כהן, שאין זה נוגע לעיקר חיובו, וממילא אין להעלותו ליוחסין על פי השטר. אוֹ דִלְמָא, אַכּוּלָּהּ מִילְּתָא קָא מַסְהֲדֵי – העדים מעידים על כל הכתוב בשטר, ונמצא שעדותם היא אף על כך שהוא כהן, וניתן להעלותו ליוחסין.

הגמרא מביאה מחלוקת בענין זה: נחלקו בדין זה רַב הוּנָא וְרַב חִסְדָּא, חַד אָמַר, מַעֲלִין משטרות ליוחסין. וְחַד אָמַר, אֵין מַעֲלִין.

* * *

הגמרא מביאה ספק נוסף: אִיבַּעְיָא לְהוּ, מַהוּ לְהַעֲלוֹת מִנְּשִׂיאוּת כַּפַּיִם לְיוּחֲסִין – האם אדם הנושא כפיו לברכת כהנים זו ראיה שהוא כהן, ומניחים לו לישא אשה כשירה בלי לבדוק אחריו, או לא. ומבארת הגמרא בדעת מי יש להסתפק: תֵּיבָעֵי – ספק זה הוא לְמַאן דְּאָמַר המובא לעיל, שמַעֲלִין מִתְּרוּמָה לְיוּחֲסִין, שמא מנשיאות כפים אין מעלים. וְתֵיבָעֵי לְמַאן דְּאָמַר אֵין מַעֲלִין מתרומה ליוחסין, שמא מנשיאות כפים מעלין ליוחסין.

מבארת הגמרא את צדדי הספק: תֵּיבָעֵי לְמַאן דְּאָמַר מַעֲלִין מתרומה ליוחסין, משום שיש לומר דהָנֵי מִילֵּי תְּרוּמָה – רק מתרומה מעלים ליוחסין, משום דְּעָנְיָן מִיתָה הֵיא, שהרי זר האוכל תרומה חייב מיתה בידי שמים, ומסתבר שאם לא היה יודע בעצמו שהוא כהן לא היה עובר עבירה חמורה כזו, וניתן לסמוך על ראיה זו ולהעלותו ליוחסין, אֲבָל נְשִׂיאוּת כַּפַּיִם, דְּאַף אם אינו כהן אינו עובר אלא בְּאִיסּוּר עֲשֵׂה, לֹא – אין זו ראיה גמורה שהוא כהן, ואין להעלותו ליוחסין על סמך ראיה זו. אוֹ דִלְמָא, לֹא שָׁנָא – אין חילוק בין חומרת האיסורים, אלא כיון שעשה דבר שיש בו איסור לזרים, זו ראיה שהוא כהן, ומעלים אותו ליוחסין. וּתֵיבָעֵי לְמַאן דְּאָמַר אֵין מַעֲלִין מתרומה ליוחסין, שיתכן לומר דהָנֵי מִילֵּי תְּרוּמָה – רק מתרומה אין מעלים ליוחסין, משום דְּמִיתַּאֲכְלָא בְּצִנְעָא – שיכול אדם לאוכלה בסתר, ויתכן שאכלה אף שאינו כהן, אֲבָל נְשִׂיאוּת כַּפַּיִם, דְּנעשית בְּפַרְהֶסְיָא, אִי לָאו דכֹהֵן הוּא, כּוּלֵּי הַאי לֹא מַחֲצִיף אִינָשׁ נַפְשֵׁיהּ – לא היה מעיז לישא כפיו לולי שהיה כהן, מחשש שאחד הנמצאים שם יכיר שהוא כהן, וכיון שהעיז לישא כפיו הרי זו ראיה שהוא כהן, ומעלים אותו ליוחסין. אוֹ דִלְמָא, לֹא שָׁנָא – אין חילוק בין הדברים, ובשניהם אין זו ראיה גמורה ואין מעלים אותו ליוחסין.

הגמרא מביאה מחלוקת בענין זה: נחלקו בדין זה רַב חִסְדָּא וְרַבִּי אֲבִינָא, חַד אָמַר, מַעֲלִין מנשיאות כפים ליוחסין. וְחַד אָמַר אֵין מַעֲלִין.

הגמרא מבררת את ההלכה בענין זה: אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק לְרָבָא, מַהוּ לְהַעֲלוֹת מִנְּשִׂיאוּת כַּפַּיִם לְיוּחֲסִין. אָמַר לֵיהּ רבא, פְּלוּגְתָּא דְּרַב חִסְדָּא וְרַבִּי אֲבִינָא, וכמבואר לעיל. שאלו רב נחמן בר יצחק: הִלְכְתָא מַאי – מה היא ההלכה במחלוקת זו. אָמַר לֵיהּ רבא, אֲנָא מַתְנִיתָא יָדַעְנָא – יודע אני ברייתא, ומתוכה יתבאר כמי ההלכה, דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, גְּדוֹלָה היא חֲזָקָה – שאדם מוחזק לאיסור או להיתר, שאין בית דין יכולים להוציא דבר מחזקתו כל זמן שאין עדים המעידים בהיפך, שֶׁנֶּאֱמַר לגבי עליית בני ישראל עם עזרא הסופר מגלות בבל, שהוציאו כולם את כתבי היוחסין שלהם, להראות שהם מבני ישראל הכשרים, לפי שהיו רבים מבני ישראל שנשאו לגויים בגולה, ובניהם פסולים מלשרת בבית המקדש (עזרא ב סא–סג) 'וּמִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים, בְּנֵי חֲבָיָה, בְּנֵי הַקּוֹץ, בְּנֵי בַרְזִלַּי [והמכונים כן מפני] אֲשֶׁר לָקַח [אביהם] מִבְּנוֹת בַּרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי אִשָּׁה, וַיִּקָּרֵא עַל

המשך בעמוד צד

שְׁמָם. אֵלָּה בִּקְּשׁוּ כְּתָבָם הַמִּתְיַחְשִׂים – כתב יחוסם לכהונה וְלֹא נִמְצְאוּ, וַיְנָאֲלוּ – נפסלו מִן הַכְּהֻנָּה, וַיֹּאמֶר הַתִּרְשָׁתָא [–נחמיה] לָהֶם אֲשֶׁר לֹא יֹאכְלוּ מִקֹּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים עַד עֲמֹד כֹּהֵן לְאוּרִים וְתוּמִּים' – עד שיבוא המשיח וישאל הכהן הגדול באורים ותומים אם כהנים כשרים הם. ויש לדייק מכך שלא אסר עליהם נחמיה לאכול בתרומה, אלא רק 'מקדש הקדשים', שכך אָמַר לָהֶם, הֲרֵי אַתֶּם בְּחֶזְקַתְכֶם, וּבָמֶּה הֱיִיתֶם אוֹכְלִים בַּגּוֹלָה, הרי רק בְּקָדְשֵׁי הַגָּבוֹל – בתרומה הנאכלת בכל הגבולים, ולא רק בבית המקדש וירושלים, אַף כָּאן – בארץ ישראל תאכלו בְּקָדְשֵׁי הַגָּבוֹל, אבל לא ב'קדש הקדשים', והיינו קדשי המזבח, שלא הייתם אוכלים בו בגולה. ומוכח מכאן שגם אחר שהוטל ספק בכשרותם נשארו בחזקתם לאכול בתרומה. מסיים רבא את הוכחתו מהברייתא: הרי מלשון הברייתא מוכח שהשאירם נחמיה בחזקתם והמשיכו לנהוג בכל הדברים שנהגו בהם בגולה, ואף בנשיאות כפים, וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ שְׁמַעֲלִין מְנִשְׂיאוּת כַּפַּיִם לְיוֹחָסִין, אם כן הָנֵי – אותם כהנים שלא מצאו את כתב יחוסם, איך המשיכו לישא כפיהם, והרי כֵּיוָן דְּפָרְסֵי יַדַּיְיהוּ, אָתֵי לְאַסּוֹקִינְהוּ – מתוך שישאו את כפיהם יעלו אותם ליוחסין, ויכולה לצאת מכך תקלה.

דוחה הגמרא: באמת יתכן שמעלין מנשיאות כפים ליוחסין, וּשְׁאנֵי הָכָא – שונה מקרה זה של אנשי הגולה, דְּיָרֵיעַ חֻזְקַיְיהוּ – שהורעה חזקתם, שהרי כולם רואים שאינם אוכלים מקדשי המזבח, ואף אם ישאו כפיהם ידוע הדבר שיש בהם צד פסול.

מביאה הגמרא הכרח לכך: דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי – שאם לא תאמר כן, שבאופן שיש היכר אין חוששים, אם כן קשה גם לְמַאן דְּאָמַר שְׁמַעֲלִין מִתְּרוּמָה לְיוֹחָסִין, והרי כֵּיוָן דְּאותם כהנים שלא התייחסו אָכְלִי בִּתְרוּמָה, אָתֵי לְאַסּוֹקִינְהוּ – נחשוש שיעלו אותם ליוחסין, אֶלָּא לָאו – ודאי יש לומר שלא תצא מכך תקלה מִשּׁוּם דְּיָרֵיעַ חֻזְקַיְיהוּ – כיון שהורעה חזקתם בכך שאינם אוכלים בקדשים, ואם כן הוא הדין שלא יבואו להעלותם מנשיאות כפים ליוחסין.